

Smittespredning: Dyre- og gårdshygiene

Elevene spiller et interaktivt memory spill for å merke seg likhetene mellom menneskers og dyrs helse.

Relevans

Mat og helse

- Helse og forebygging

Naturfag

- Naturvitenskapelige praksiser og tenkemåter
- Levende ting og deres miljø
- Dyr, deriblant mennesker

Grunnleggende ferdigheter

- Lesing og forståelse

Stikkord

Kjæledyr Mikrober Overføring
Smittevern Vaksiner Gård Hygiene

@ Nettlenker

<https://www.e-bug.eu/no-no/5-7-trinn-dyre-og-gårdshygiene>

Kompetansemål

Alle elever skal:

- forstå at det du gjør for å sikre at kjæledyret ditt er friskt, er det samme som det du må gjøre for deg selv.
- forstå at dyr, akkurat som oss, bare bør ta antibiotika hvis det er nødvendig, og at det er viktig å fullføre behandlingen.
- forstå at skadelige mikrober finnes på gården, og at disse mikroberne kan spre seg til mennesker.
- forstå at når vi vasker hendene og følger noen grunnleggende regler, kan vi redusere risikoen for å få en infeksjon på gården.

De fleste elever skal:

- forstå at noen mikrober kan overføres fra dyr til mennesker og omvendt.

Ressurser

Startaktivitet: Klassediskusjon

Per klasse

- Kopi av PP1 (tilgjengelig på e-bug.eu)

Hovedaktivitet: Memory spill

Per gruppe

- Kopi av SA1 (a–d)

Ekstraaktivitet 1: Dyr (test)

Per elev

- Kopi av EA1

Ekstraaktivitet 2: Plakat

Per elev

- A4-ark

- Fargepenner/-blyanter

Ekstraaktivitet 3: Spill - Gårdsmoro

Per elev

- Enhet for å få tilgang til [e-Bug-nettstedet \(e-bug.eu/no-no\)](http://e-bug.eu/no-no)

Forberedelser

Skriv ut og lim på papp, og/eller laminer og klipp ut memoryspillkortene som illustrerer menneskers og dyrs helseproblemer (SA1 a–d).

Støttmateriell

SA1 (a–d) Memory spill (støtteark)

EA1 Dyrhygiene (test)

PP1 Ta hånd om kjæledyret

Undervisningsplan

☰ Innledning

1. Start timen med å spørre hvor mange av elevene som har et kjæledyr, hva slags dyr det er, og hvordan de fikk det.
2. Snakk om elevenes opplevelse med å passe kjæledyr, spør dem hvor det sover, hvor det får mat. Forklar at det er mange likheter mellom menneskers og dyrs helse (du kan bruke PowerPoint-presentasjonen: Ta hånd om kjæledyret ditt, PP1 for å forklare dette for elevene).
3. Både mennesker og dyr er bærere av mikrober. Nyttige mikrober kan bidra til at dyrene er friske, mens de kan bli syke av visse skadelige mikrober, akkurat som hos mennesker. Dyr kan også få spesifikke infeksjoner begrenset til arten deres, f.eks. virusinfeksjoner som kan være dødelige, som kattepest hos katter og parvovirus hos hunder.
4. Noen skadelige mikrober kan spre seg fra dyr til mennesker (f.eks. ringorm fra katter eller hunder) og omvendt, vanligvis gjennom berøring. Den beste måten å forhindre at dette skjer på er å vaske hendene ofte.
5. Forklar at kjæledyr må føres på riktig måte, gis ormekur, tennene og pelsen bør kontrolleres regelmessig, og de bør vaskes med egnede produkter. Kjæledyr bør også ha en egen plass, og sengen deres bør desinfiseres regelmessig.
6. Dyr må også vaksineres for å beskyttes mot visse alvorlige infeksjoner. Hver art har sin egen vaksinasjonsplan. Rabies har for eksempel forsvunnet i noen land takket være vaksinasjon, akkurat som kopper i befolkningen. Når kjæledyret vårt blir sykt, må vi ta det med til dyrlege. Dyrlegen kan ta spesielle hurtigtester for å se etter visse sykdommer. Hvis dyrlegen diagnostiserer en bakterieinfeksjon som krever antibiotika, må den foreskrevne behandlingens dose og varighet følges til punkt og prikke. Antibiotikarester fra en tidligere sykdom bør aldri brukes. De bør tas med tilbake til dyrlegen eller apoteket.
7. Bruk av antibiotika følger de samme reglene som for mennesker. Feil bruk av antibiotika kan føre til bakteriell resistens, slik at antibiotikaene ikke virker. Etter bruk av antibiotika hos både mennesker og dyr, kan resistente bakterier vokse i tarmen og deretter lett spre seg fra dyr til mennesker, eller omvendt, og naturligvis mellom mennesker. For eksempel kan MRSP (*meticillinresistent Stafylococcus pseudintermedius*) spre seg fra mennesker til dyr.
8. Forklar elevene at de skal lære hvordan de forebygger infeksjoner hos kjæledyrene sine.

Hovedaktivitet: Memory spill

1 Del gruppen inn i to lag; menneske- helse (blått) og dyrehelse (grønt)

2 Stokk kortene og plasser de på bordet med billedsiden ned

3 All trekker et kort etter tur og forsøker å matche parene

4 Laget med flest par vinner

Hovedaktivitet: Memory spill

Denne aktiviteten er et memory spill som framhever likhetene mellom menneskers og dyrs helse. Hvert kort (SA1 a–d) viser en situasjon som elevene kan møte når de passer kjæledyret sitt, og en parallell situasjon som gjelder deres egen helse.

Regler

1. To kort bør matches, det ene for menneskers helse (blått) og det andre for dyrs helse (grønt).
2. Del klassen i to lag, det ene for menneskers helse (blått), det andre for dyrs helse (grønt).
3. Stokk kortene, og legg dem med bildesiden ned på et bord.
4. Deretter velger en spiller fra hvert lag et kort med lagets farge, viser det for klassen og legger det tilbake med bildesiden ned.
5. Alle spillerne prøver å huske hvor kortene ligger.
6. Når en spiller tror han eller hun har pugget et par kort og det er hans eller hennes tur, kan han eller hun beholde dette paret og spille igjen. Laget får ett poeng for hver matchet par med kort.
7. Advarsel. Hvis en spiller gjør en feil, må laget gi tilbake et par kort som det allerede har vunnet.
8. Et av dyrehelsekortene har ingen match for menneskers helse (jeg må gi kjæledyret mitt ormekur). Laget som får dette kortet, må gi tilbake et par matchede kort.
9. Laget med flest matchede par er vinneren.

Diskusjon

Hva må gjøres for å bevare helsen til kjæledyr?

Svar: Sørg for å kontrollere dyrets generelle hygiene og tannhygiene, og sørg for at dyret er rent. Husk å vaske hendene med såpe og vann etterpå, mat dyret og gi det regelmessige ormekurer. Sørg for å vaksinere dyret så snart som mulig i samsvar med den anbefalte planen for den aktuelle arten.

Kontroller at elevene har forstått de mange likhetene mellom menneskers og kjæledyrs helse ved å stille følgende spørsmål:

Hva må vi gjøre hvis et kjæledyr er dårlig?

Svar: Vi bør ta det med til en dyrlege. Hvis dyrlegen skriver ut antibiotika, må resepten følges og hele behandlingen gis selv om dyret ser ut til å komme raskt til hektene igjen.

Ekstraaktiviteter

Dyre- og gårdshygiene (test)

Del ut EA1 til grupper à 3–4 elever. Laget med flest poeng vinner. Alternativt kan testen fullføres i begynnelsen av timen for å måle hvor mye elevene kan. Svar finnes på e-Bug-nettstedet.

Tegning av dyreplakat

Be elevene lage en plakat som gruppe (tegninger, kollasjer), slik at de kan forstå likhetene mellom menneskers og dyrs helse og foreslå egnede slagord. Elevene bør bruke dyr de eier, eller kjæledyr de ønsker, i like situasjoner som for eksempel å få vaksine.

Gårdsmoro (interaktivt spill)

Gå inn på e-bug.eu for denne morsomme leken som kan kombineres med et gårdsbesøk. Elevene blir bedt om å oppdage hvilke feil unge besøkende gjør under besøket, og forklare hvorfor hver handling kan føre til skade.

Oppsummering

Spør elevene i slutten av timen om de kan nevne forskjellige måter de kan passe et kjæledyr på:

For eksempel:

- Sørg for å sjekke kjæledyrets generelle hygiene og tannhygiene regelmessig.
- Sørg for at dyrets seng, bur eller lignende er rent, og vaske hendene etterpå.
- Gi kjæledyr riktig fôr og ormekur.
- Gå til dyrlege for å få kjæledyret vaksinert.
- Sørg for å følge resepten på riktig måte hvis dyrlegen skriver ut antibiotika.

Jeg vaksinerer
meg i tråd med
retningslinjene

Jeg vasker hendene
ofte i løpet av
dagen med såpe og
vann

Jeg har nyttige
mikrober i
fordøyelseskanalen
som bidrar til at jeg
holder meg frisk

Jeg har et
vaksinasjons-
kort

Immunforsvaret
mitt bekjemper
de vanligste
infeksjonene

Når jeg går en tur i
skogen, sjekker jeg
 huden og håret for
flått

Jeg vaksinerer
meg

Jeg har et
balansert kosthold
med mye frukt og
grønt

Jeg pusser
tennene

Hvis legen min
skriver ut antibiotika,
fullfører jeg
behandlingen slik
legen har forskrevet

Jeg tar aldri
antibiotika fra
en tidligere
behandling

Jeg gir ikke
kjæledyret mitt
mat mens jeg lager
eller spiser mat

Hvis jeg blir syk,
tar jeg bare
antibiotika hvis
legen min
foreskriver det

Jeg vil levere
tilbake antibiotika-
rester til apoteket

Jeg har vaksinert
kjæledyret mitt i
samsvar med
vaksineplanen for
arten

Jeg vasker
kjæledyret mitt
med egnete
sjampoer når det
er skittent

Kjæledyret mitt har
nyttige mikrober i
fordøyelseskanalen
som bidrar til at det
er friskt

Kjæledyret
mitt har et
vaksinasjons-
sertifikat

Kjæledyret mitt har
et immunforsvar
som bekjemper de
vanligste
infeksjonene

Når jeg går tur
i skogen med
kjæledyret, sjekker
jeg pelsen for flått

Jeg vil vaksinere
kjæledyret mitt

Kjæledyret mitt
har et balansert
kosthold
tilpasset arten

Jeg
kontrollerer
tannhelsen til
kjæledyret mitt

Hvis dyrlegen skriver
ut antibiotika til
kjæledyret mitt, gir jeg
det slik dyrlegen har
forskrevet det

Jeg gir
kjæledyret mitt
regelmessig
ormekur

Jeg gir aldri
antibiotika fra en
tidligere
behandling til
kjæledyret mitt

Jeg lar
kjæledyret mitt
spise maten sin
i en egen bolle

Hvis kjæledyret mitt
blir dårlig, gir jeg
det bare antibiotika
hvis dyrlegen
forskriver det

Jeg vil levere
tilbake antibiotika-
rester til apoteket

Test: Dyr og gårdshygiene

Kryss av for alle svar som er relevante

Når du steller kjæledyr, bør du:
(3 poeng)

- Pusse tennene på dem
- Få kjæledyret vaksinert av en dyrlege
- Føre kjæledyret med mat du finner
- Gi kjæledyret regelmessig ormekur

Nyttige mikrober kan gjøre om dyreprodukter til: (3 poeng)

- Melk
- Yoghurt
- Krem
- Ost

Vi kan bidra til å hindre smittespredning mellom dyr og mennesker ved å:
(2 poeng)

- Vaske hendene med såpe og vann etter å ha lekt med dyr
- Kysse eller legge ansiktet nær ansiktet på dyrene
- Vaske kjæledyr med egnede produkter regelmessig
- Ha atskilte hvilesteder for kjæledyr som blir regelmessig vasket

Når vi besøker en gård, bør vi vaske hendene: (3 poeng)

- Før vi spiser
- Etter at vi har kost med dyrene
- Etter at vi tatt på det de dyrker
- Etter at vi har snakket med bonden

Hvor bør du spise maten din på en gård?
(1 poeng)

- På gulvet vekk fra dyrene
- I et utpekt piknikområde/på en kafé
- Ved siden av dyrene så du kan dele mat med dem
- Nær toalettene

Hvis dyrlegen har skrevet ut antibiotika til kjæledyret ditt, bør du:
(2 poeng)

- La kjæledyret fullføre behandlingsforløpet
- Gi kjæledyret antibiotika fra en tidligere behandling
- Legge igjen antibiotikarester hjemme
- Følge nødvendig dose fra resepten

